Aleksandra Łuczak[1]
Warszawa

Innowacyjność uczenia się i nauczania języków obcych – szanse i bariery

Wciąż doskonale pamiętam dzień pod koniec lat dziewięćdziesiątych XX wieku, kiedy po raz pierwszy skorzystałam z poczty elektronicznej. Byłam już wtedy absolwentką filologii angielskiej, miałam prawie 30 lat i zamierzałam dalej zajmować się pracą naukową, a droga elektroniczna miała być najdogodniejszym i najmniej kłopotliwym sposobem komunikacji pomiędzy mną a moją promotorką.

Dzisiejsi studenci i uczniowie prawdopodobnie nie pamiętają jak wyglądał ich pierwszy kontakt z technologią, gdyż jest ona obecna w ich życiu od zawsze. Zapytani, co uważają za najważniejszy wynalazek XX wieku, często wymienią Internet, komputer lub telefon komórkowy.

Dlatego też pozbawianie ich możliwości wykorzystania tych wynalazków w nauce języków obcych byłoby nieodpowiedzialne…

Wstęp

Wykorzystanie nowych technologii i narzędzi Web 2.0 ma prawdopodobnie tylu zwolenników, co przeciwników. Zwolennicy postępu technicznego zgodnie twierdzą, że nie korzystanie ze zdobyczy, jakie oferują nam najnowsze technologie jest, co najmniej nierozsądne. Dogmatycy są skłonni wymienić 1001 powodów, dla których pozostanie przy nauczaniu za pomocą kredy i tablicy jest bardziej wartościowe, twórcze i skuteczne. Wśród tych argumentów najczęściej pojawiają się te dotyczące kłopotów technicznych związanych z uruchomieniem sprzętu, który „nigdy nie działa tak jak powinien", po te dość absurdalne, za pomocą, których szuka się usprawiedliwienia nie używania laptopa na zajęciach na przykład z powodu… jego ciężaru.

Mając jednak na uwadze wiek naszych uczniów, którzy urodzili się już w epoce Internetu, mobilnych technologii i wszelkich informacji dostępnych na kliknięcie myszki, powinniśmy starać się stwarzać takie możliwości nauki języków obcych, które są bliskie ich doświadczeniu, zainteresowaniom i oprócz nauki języka obcego, pokazują im jak sami mogą w prosty i szybki sposób rozwijać znajomość tego języka poza szkołą i klasą lekcyjną.

Gdybyśmy chcieli zastanowić się, jakie największe bariery muszą pokonać nauczyciele języków obcych na drodze do innowacyjności, tu rozumianej, jako innowacyjne technologie wykorzystywane w nauce języków obcych, na pierwszym miejscu należałoby umieścić ich samych, z ich obawami, oporami i niechęcią nie tylko do wprowadzania innowacyjnych technologii, ale przede wszystkim do zmiany sposobu pracy, sposobu myślenia i podejmowania nowych wyzwań.

Być może ta niechęć i opory są wynikiem złych doświadczeń z przeszłości, kiedy narzędzia interaktywne dopiero, co się rodziły, a Internet działał powoli lub był niedostępny i kosztowny. Prawda jest taka, że w branży nowoczesnych technologii zmiany i postęp następują błyskawicznie i z każdym miesiącem mamy do dyspozycji coraz to nowsze narzędzia, które działają coraz lepiej, coraz bardziej intuicyjnie i dla celów edukacyjnych są dostępne za darmo.

Dlatego też celem tej pracy będzie zachęcenie nauczycieli języków obcych do korzystania z nowych, atrakcyjnych narzędzi, które uatrakcyj-

1 Dr Aleksandra Łuczak jest lektorem języka angielskiego w Akademii Leona Koźmińskiego, jest autorką licznych publikacji do nauki języka angielskiego specjalistycznego. Autorka zdobyła II nagrodę w naszym konkursie 2010 *„Innowacyjność uczenia się i nauczania języków obcych – szanse i bariery"*.

nią ich pracę z młodymi słuchaczami, którym świat wirtualny jest bliski. Gdybyśmy chcieli stworzyć listę wskazówek dla nowoczesnego i innowacyjnego nauczyciela języków obcych obejmowałaby on następujące punkty:

1. Nie bój się nowych technologii; w praktyce najczęściej okazują się one łatwe w obsłudze, intuicyjne i częściej działają dobrze niż nie.
2. Nie bój się pytać i prosić o pomoc innych bardziej doświadczonych lub chętnych do pomocy kolegów lektorów, informatyków, bloggerów lub po prostu entuzjastów postępu technicznego.
3. Zapisz się na kurs nt. wykorzystania nowych technologii w nauczaniu języków obcych organizowany dla nauczycieli lub zaproponuj zorganizowanie takiego kursu w twojej szkole.
4. Jeśli wiesz, że twoja koleżanka lub kolega z pracy wykorzystuje w swojej pracy komputery i nowe technologie zaproponuj im, aby przeprowadzili szkolenie dla pozostałych nauczycieli. Koszt takiego szkolenia będzie zapewne dużo niższy od szkolenia przez firmę zewnętrzną i dyrekcja szkoły na pewno się na nie zgodzi.
5. Zawsze możesz liczyć na pomoc swoich uczniów – prawdopodobnie wiedzą jak rozwiązać twoje problemy techniczne.
6. Zawsze możesz zaskoczyć swoich uczniów pokazując im nowe narzędzia, których oni sami jeszcze nie znają – zostaniesz ich „idolem".
7. Ułatwisz sobie pracę: stworzysz bazę materiałów, które będzie można wykorzystać w przyszłości, ograniczysz ilość prac domowych przekazywanych na papierze i napisanych trudnym do rozszyfrowania pismem, włączysz swoich uczniów w tworzenie kursu, który prowadzisz, wspólnie stworzycie gotowy produkt końcowy waszej wspólnej pracy, którym będzie można się pochwalić rodzicom, przełożonym, kolegom nauczycielom.
8. Wzbogacisz swoje CV; kursy e-learningowe coraz częściej stają się integralną częścią kursów prowadzonych metodami tradycyjnymi. Informacja o twoich umiejętnościach posługiwania się najnowszymi technologiami może zwiększyć twoje szanse na rynku pracy.
9. Próbuj sam (a) jak najwięcej; najlepiej uczymy się i najwięcej zapamiętujemy sami wykonując zadania.
10. Koniecznie zajrzyj na stronę www.teachertrainingvideos.com, na której Russell Stannard w krótkich filmach będący zapisem zdarzeń prezentowanych na ekranie komputera pokazuje jak używać różnych aplikacji przydatnych w pracy lektora języka obcego; nie koniecznie tylko angielskiego, gdyż na stronie znajduje się zakładka „Videos for All Languages" (filmy dla wszystkich języków).

Wiki Wiki (czyli po hawajsku: bardzo szybko)

Poniżej zostanie zaprezentowany międzynarodowy projekt językowy, który powstaje w oparciu o mechanizm WIKI na stronie www.duralex.wikispaces.com.

Jak podaje Wikipedia (największa obecnie encyklopedia internetowa): *WIKI to nazwa specyficznych stron internetowych (Web 2.0), które można nie tylko oglądać, ale też tworzyć, edytować i zmieniać bezpośrednio za pomocą przeglądarki internetowej*.

Strona internetowa typu WIKI może więc być tworzona przez każdego uczestnika projektu i nie wymaga od niego znajomości języka HTML. Tego rodzaju edycja jest prosta i intuicyjna. WIKI pozwala więc na tworzenie stron poprzez współpracę uczestników i daje im możliwości ogromnej kreatywności poprzez w zasadzie nieograniczone możliwości edycji stron i zamieszczanie na nich różnorodnych materiałów stworzonych przy pomocy dowolnych narzędzi.

Pomysł założenia WIKI o nazwie DURALEX narodził się w lipcu 2010 roku, kiedy dwie wykładowczynie języka angielskiego prawniczego (z Polski i z Rosji) spotkały się przypadkiem na kursie *Computer Assisted Language Learning* (Wykorzystania komputerów w nauczaniu języka obcego) zorganizowanym przez Uniwersytet w Edynburgu.

W październiku została założona strona internetowa na portalu www.wikisapces.com, który pozwala na błyskawiczne darmowe stworzenie

swojej strony WIKI. Nasza uzyskała nazwę DURALEX, gdyż jest przewidziana dla polskich i rosyjskich studentów prawa.

Celem projektu DURALEX było stworzenie miejsca, w którym studenci prawa mieliby możliwość dodatkowego kontaktu z językiem angielskim. Największą bolączką kursów języka prawniczego na uniwersytetach jest, bowiem ich duża monotonia i brak materiałów pozwalających na rozwijanie sprawności mówienia i komunikacji. Napięty program takich kursów pozostawia niewiele czasu na omówienie innych tematów niż prawnicze, a zdecydowany nacisk kładziony jest na rozwijanie sprawności czytania i pisania oraz znajomości fachowego słownictwa. Dlatego też DURALEX ma być miejscem, w którym przyszli prawnicy będą mogli posługiwać się językiem angielskim w nieco mniej formalnym kontekście, a zaproszenie do współpracy partnera zagranicznego stwarza bardzo naturalne środowisko do użycia języka angielskiego, jako środka komunikacji.

Pierwszym i jednocześnie najprostszym pomysłem było zaproszenie studentów do dyskusji. Na początek zaproponowano temat „Texting and Driving" (Wysyłanie wiadomości tekstowych w czasie prowadzenia samochodu), a następnie „Cheating" (Ściąganie). Wprowadzenie do tematów zostało przygotowane przez lektorki, które konsultowały się za pomocą maili i komunikatora Skype.

Oto jak wygląda wprowadzenie do tematu „Ściąganie":

Zapoznanie się z tą stroną jest pierwszym etapem pracy studentów. Jak widać powyżej we wprowadzeniu znajdują się linki do tekstów wyjaśniających zjawisko ściągania, opisujących negatywne zachowania wśród uczniów oraz dwa teksty pokazujące specyfikę narodową ściągania: polską i rosyjską. Poniżej testów zamieszczono 3 filmy (nie wszystkie są widoczne powyżej na zrzycue ekranu), które pokazują, często w dowcipny sposób, wymyślne sposoby ściągania, ale również prezentują opinie uczniów, nauczycieli oraz mediów.

Zadaniem uczniów jest zapoznanie się z zaprezentowanym materiałem i zabranie głosu w dyskusji, która toczy się w zakładce „Discussion" w górnej części okna widocznego na ilustracji 1, a której wpisy widoczne są poniżej.

Młodzież zazwyczaj z zainteresowaniem podchodzi do aktywności, które wykorzystują nowe technologie. W przypadku WIKI dochodzi również element ciekawości, gdyż zazwyczaj studenci słyszeli o WIKIPEDII, rzadko jednak sami uczestniczyli w podobnym projekcie. Bardzo motywujący jest również udział kolegów z Rosji, gdyż potęguje on ciekawość i oczekiwanie

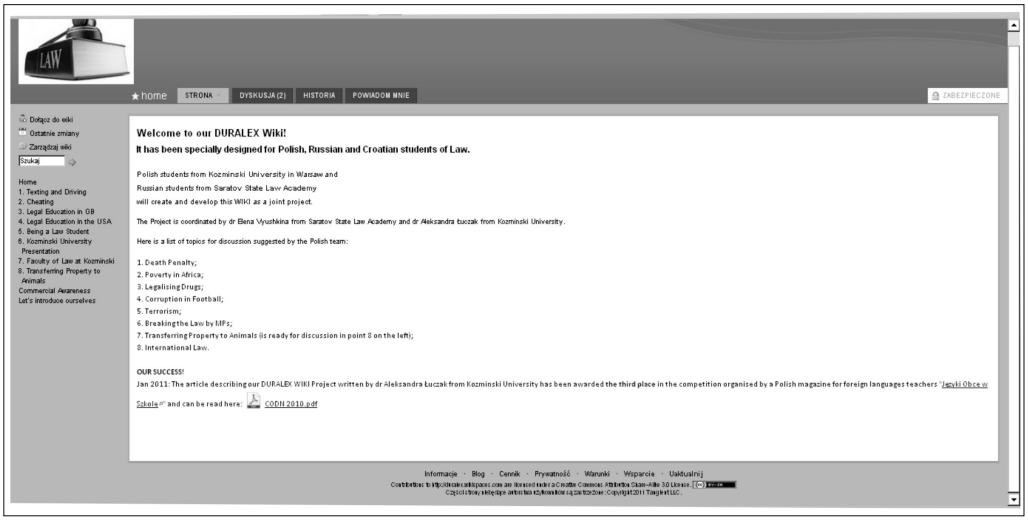

Strona wprowadzająca do tematu „Cheating" na WIKI DURALEX

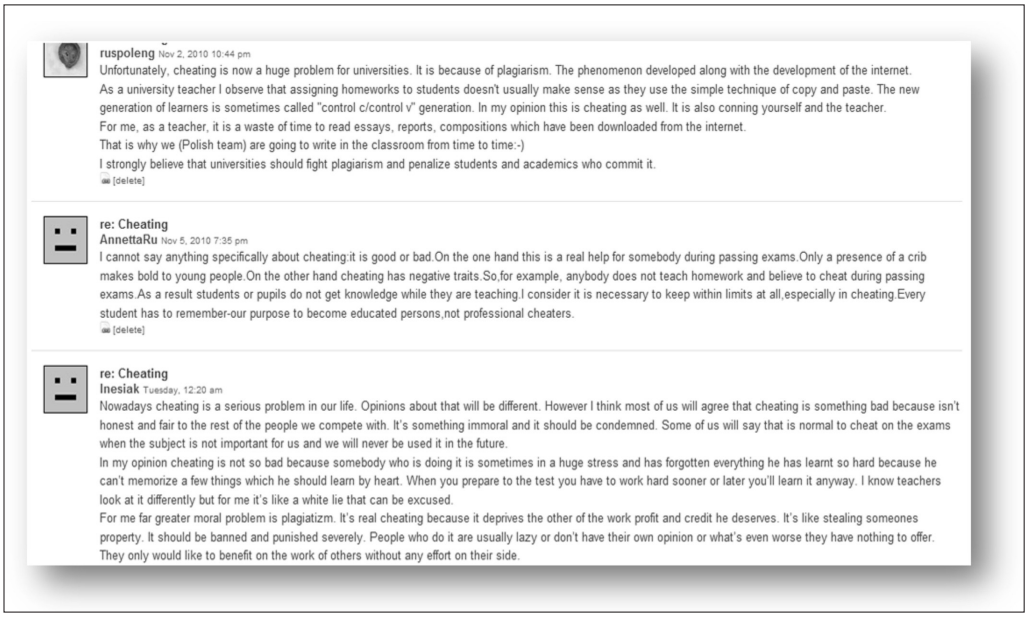

ruspoleng Nov 2, 2010 10:44 pm

Unfortunately, cheating is now a huge problem for universities. It is because of plagiarism. The phenomenon developed along with the development of the internet.
As a university teacher I observe that assigning homeworks to students doesn't usually make sense as they use the simple technique of copy and paste. The new generation of learners is sometimes called "control c/control v" generation. In my opinion this is cheating as well. It is also conning yourself and the teacher.
For me, as a teacher, it is a waste of time to read essays, reports, compositions which have been downloaded from the internet.
That is why we (Polish team) are going to write in the classroom from time to time:-)
I strongly believe that universities should fight plagiarism and penalize students and academics who commit it.
[delete]

re: Cheating
AnnettaRu Nov 5, 2010 7:35 pm

I cannot say anything specifically about cheating:it is good or bad.On the one hand this is a real help for somebody during passing exams.Only a presence of a crib makes bold to young people.On the other hand cheating has negative traits.So,for example, anybody does not teach homework and believe to cheat during passing exams.As a result students or pupils do not get knowledge while they are teaching.I consider it is necessary to keep within limits at all,especially in cheating.Every student has to remember-our purpose to become educated persons,not professional cheaters.
[delete]

re: Cheating
Inesiak Tuesday, 12:20 am

Nowadays cheating is a serious problem in our life. Opinions about that will be different. However I think most of us will agree that cheating is something bad because isn't honest and fair to the rest of the people we compete with. It's something immoral and it should be condemned. Some of us will say that is normal to cheat on the exams when the subject is not important for us and we will never be used it in the future.
In my opinion cheating is not so bad because somebody who is doing it is sometimes in a huge stress and has forgotten everything he has learnt so hard because he can't memorize a few things which he should learn by heart. When you prepare to the test you have to work hard sooner or later you'll learn it anyway. I know teachers look at it differently but for me it's like a white lie that can be excused.
For me far greater moral problem is plagiatizm. It's real cheating because it deprives the other of the work profit and credit he deserves. It's like stealing someones property. It should be banned and punished severely. People who do it are usually lazy or don't have their own opinion or what's even worse they have nothing to offer. They only would like to benefit on the work of others without any effort on their side.

Dyskusja na temat „Cheating" na WIKI DURALEX

na wpisy drugiej strony.

Jednakże jak w przypadku każdego innego rodzaju ćwiczeń, których wymagamy od naszych uczniów tak i tu ważny jest czynnik motywujący do pracy. Zasady oceniania wkładu naszych studentów w projekt muszą być jasno określone i egzekwowane. Ważnym elementem jest też wyznaczenie terminów, do kiedy określone zadania mają zostać wykonane. W przypadku WIKI istotne jest też uzmysłowienie naszym uczniom, że jest to projekt wspólny, który każdy może tworzyć, wzbogacać i rozbudowywać, ale każdy też może go zniszczyć. Takie działania są jednak zawsze odnotowane w historii zmian na naszej stronie i nauczyciel, jako osoba prowadząca – twórca WIKI wie, kto i kiedy wniósł wkład w rozbudowę naszego projektu.

Niekiedy należy naszych studentów nieco przymusić do udziału w projekcie. Bardzo dobrze sprawdzają się wtedy lekcje w laboratorium komputerowym, które warto zorganizować zwłaszcza na początku każdej nowej dyskusji. Zyskujemy wtedy pewność, że studenci zapoznali się z materiałem przygotowanym przez nas, jako wprowadzenie do dyskusji, wiedzą, jakie są nasze oczekiwania, mają szansę przedyskutowania tematu w gronie kolegów ma zajęciach, a tylko wpis na forum dyskusyjnym pozostaje ich pracą domową, którą mają wykonać przed upływem konkretnego terminu. W przypadku studentów uczelni termin ten może zostać ustalony w drodze negocjacji, jako najbardziej dogodny i realistyczny. Wtedy jego przekroczenie nie powinno już podlegać żadnym negocjacjom i usprawiedliwieniom.

Jako informację zwrotną dotyczącą wpisów na forum dyskusyjnym studenci otrzymują notatkę z wybranymi błędami popełnionymi przez wszystkich biorących udział w dyskusji, które indywidualnie poprawiają. Warto jest próbować przekonywać uczniów, aby przed umieszczeniem wpisu na forum sprawdzili jego poprawność przy użyciu weryfikatora ortograficznego (np. w edytorze tekstu WORD), który wyeliminuje przynajmniej błędy ortograficzne. Regułami, które powinna bezwzględnie obowiązywać każdego uczestnika WIKI są:

1. Pisz uważnie.
2. Czytaj uważnie
3. Wyślij po korekcie.

WIKI Duralex z założenia miała być miejscem, w którym studenci prawa będą mieli oka-

zję do dodatkowego, mniej formalnego kontaktu z językiem angielskim. Dlatego też, niedługo po rozpoczęciu projektu zostali oni poproszeni o zaproponowanie tematów, które chcieliby omawiać w dyskusjach formowych. Oto propozycje polskich studentów I roku prawa:

1. Kara śmierci.
2. Ubóstwo w Afryce.
3. Legalizacja narkotyków.
4. Korupcja w piłce nożnej.
5. Terroryzm.
6. Łamanie prawa przez posłów.
7. Zapisywanie majątku w spadku zwierzętom.
8. Wybrane zagadnienia prawa międzynarodowego.

W związku z tym, że niektóre zaproponowane tematy są dość zaskakujące (np. nr 7) narodził się pomysł, aby to studenci sami przygotowywali stronę wprowadzającą do dyskusji na wzór tej przedstawionej na rys. nr 1. W tym celu należało przeszkolić studentów w zakresie tworzenia stron na WIKI. Jak już wspomniano wcześniej nie jest zadanie skomplikowane, a raczej intuicyjne i każdy, kto ma do czynienia z komputerem i Internetem powinien sobie bez trudu poradzić.

Każda osoba, która dołączyła do WIKI na www.wikisapces.com ma do dyspozycji następujące narzędzia do edycji strony:

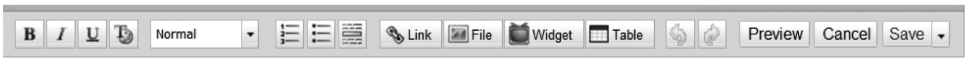

Pasek zadań edycji strony na www. wikispaces.com

Widoczne powyżej narzędzia umożliwiają wklejanie linków do innych stron internetowych (link), załączanie plików z dysku naszego komputera (file), zamieszczanie tabel a także wiele innych funkcji dostępnych pod kliknięciu przycisku widżet (widget). Pod tą trochę dziwaczną nazwą kryje się kopalnia możliwości.

Jak widać obok, edytując stronę WIKI, możemy na niej umieszczać rozmaite pliki poczynając od filmów wideo, przez pliki audio, kalendarze, arkusze kalkulacyjne, pokazy slajdów, mapy, plakaty i wiele innych. Wszystko to uzupełnione odpowiednim tekstem może posłużyć, jako bodziec do dyskusji, ale nie tylko.

Innym pomysłem, który miał pozwolić na zapoznanie się studentów w obu krajach było przygotowanie przez nich prezentacji swoich uczelni oraz swoich wydziałów prawa. Oprócz terminu wykonania pracy żadne techniki ani narzędzia nie zostały narzucone studentom, którzy sami zgłosili się do wykonania tej pracy. Prowadząca liczy na kreatywność i pomysłowość młodzieży.

Innym pomysłem na zaprezentowanie się samych studentów sobie nawzajem było stworzenie strony www, na której wszyscy uczestnicy WIKI zamieszczają tzw. mówiące pocztówki (speaking postcards), które można tworzyć przy pomocy programu FOTOBABBLE dostępnego na www.fotobabble.com. Program FOTOBABBLE pozwala na nagranie krótkiej własnej wypowiedzi i załączenie jej do wybranej fotografii. Mówiące pocztówki zamieszone na stronie WIKI pod tytułem: Let's Introduce Ourselves (Przedstawmy się) stworzą kolekcję autoprezentacji wszystkich uczestników projektu. Poniżej znajduje się wizualizacja strony z zamieszczonymi na niej pierwszymi pocztówkami. W czasie przeglądania strony, kliknięcie na czerwone strzałki powoduje odsłuchanie nagrania.

Dodatkowym elementem projektu DURALEX ma też być stworzenie strony pod tytułem „Commercial Awareness" (świadomość biznesowa), która jest uznawana za jedną z najważniejszych umiejętności, jaką powinni posiadać absolwenci prawa, ubiegający się o pracę w międzynarodowych firmach prawniczych. „Commercial Aware-

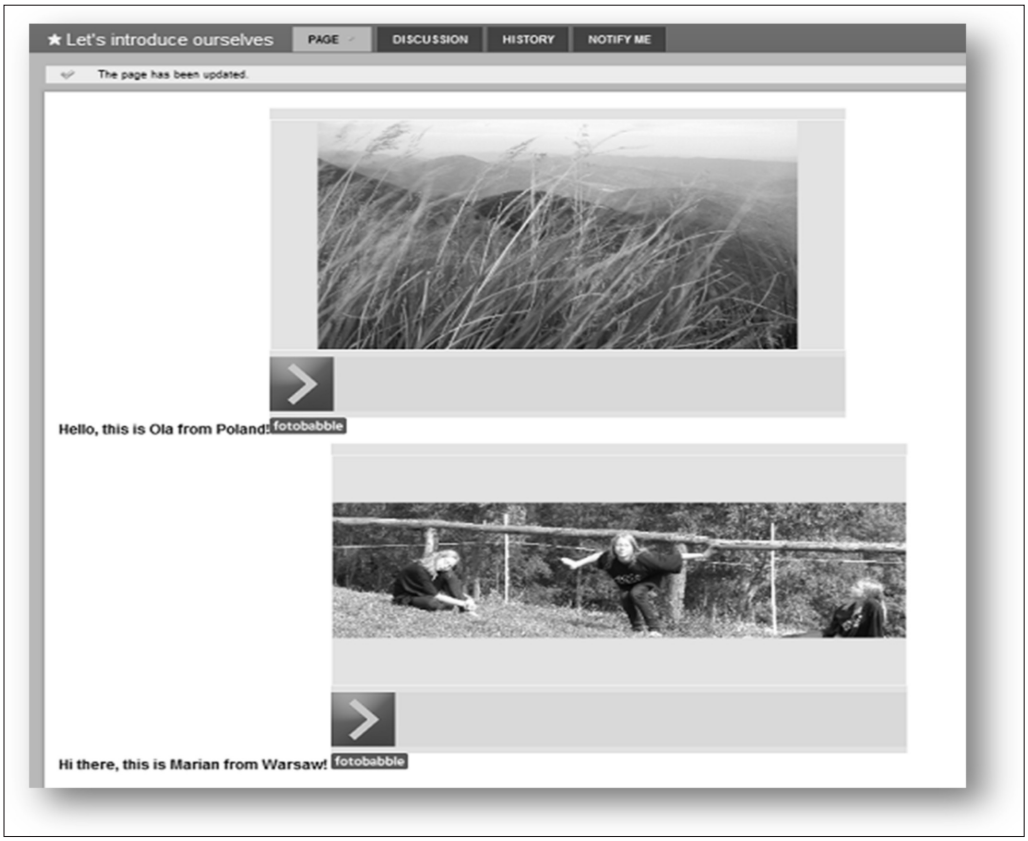

Rys. 5 . Strona z mówiącymi pocztówkami na www.duralex.wikispaces.com

ness" jest definiowana, jako zainteresowanie sprawami rynku i rozumienie procesów zachodzących w otoczeniu firmy, ale również, jako wiedza o aktualnych wydarzeniach na świecie i w kraju, sytuacji gospodarczej i finansowej.

„Commercial Awareness" jest wymieniana przez wszystkich specjalistów od rekrutacji, jako jedna z najbardziej pożądanych umiejętności u kandydatów ubiegających się o pracę, ale również, jako ta umiejętność, której najbardziej kandydatom brakuje. Uniwersytet Kent podaje brak tej umiejętności u 67% kandydatów do pracy. (źródło http://www.kent.ac.uk/careers/sk/commercialawareness.htm: odczytano 12.11.2010)

Dlatego też, prowadząca kurs języka prawniczego w Polsce uznała za wartościowe stworzenie bazy stron internetowych, które pozwalają na rozwijanie świadomości biznesowej. Baza ma być tworzona przez uczestników WIKI DURALEX, ale również docelowo znajdą się w niej linki rekomendowane przez studentów starszych roczników, jako strony wyjątkowo pomocne, przejrzyste, bogate w treści przydatne przyszłym prawnikom, zarówno pod względem merytorycznym jak i językowym.

Podsumowanie

Narzędzie WIKI zaprezentowane w tej pracy jest aplikacją, która pozwala na zaangażowanie całej grupy uczniów w tworzenie wspólnego projektu. Celem projektu DURALEX było umożliwienie studentom prawa dodatkowego kontaktu z językiem angielskim. Doświadczenie jednak pokazuje, że oprócz rozwijania znajomości języka obcego projekt ten pozwala studentom i prowa-

LAW PORTALS

http://l2b.thelawyer.com/city-law-lowdown/1004687.article (advice website for lawyers-to-be)
Commercial awareness for lawyers from Herbert Smith

NEWS PORTALS

www.thenews.pl (news from Poland in English)
http://www.bbc.co.uk/ (BBC news)
http://edition.cnn.com/ (CNN news)

BLOGS

http://newzar.wordpress.com/ (news from Polish papers translated into English)
http://abovethelaw.com/ (a US blog about legal matters both serious and more entertaining)

PLAIN ENGLISH WRITING

http://www.plainenglish.co.uk/ (Plain English Campaign website with plenty of tips on how to write in plain English)

TV CHANNELS

Euronews (news from Europe in several different languages: http://www.euronews.net/)
Deutsche Welle (http://www.dw-world.de/)

Rys. 5 . Strona z mówiącymi pocztówkami na www.duralex.wikispaces.com

dzącym na znaczne udoskonalenie znajomości nowych technologii, wyzwala kreatywność, a poprzez zaproszenie do współpracy studentów rosyjskich również zwiększa wiedzę i świadomość różnic kulturowych, a także rozwija umiejętność komunikacji międzykulturowej.

Jako projekt grupowy wykorzystanie WIKI w pracy na zajęciach językowych rozwija również wśród studentów umiejętności pracy w grupie i współdziałania, a z pewnością pełni też funkcję integrującą. Aktywności tego rodzaju w dużej mierze przesuwają obowiązek za wykonanie zadania z nauczyciela na studentów, czyniąc ich odpowiedzialnymi za koordynację projektu czy dotrzymanie terminów. Ponadto studenci są angażowani w proces tworzenia kolejnych stron i to od ich pomysłowości i kreatywności zależy jak projekt będzie się rozwijał.

Wykorzystanie WIKI może przynieść również wiele korzyści dla nauczyciela. Oprócz oczywistej korzyści w postaci zwiększenia kompetencji nauczyciela w wykorzystaniu innowacyjnych technik nauczania, WIKI może też wpływać na lepsze zorganizowanie pracy lektora języka obcego. Prywatną stronę typu WIKI można z powodzeniem wykorzystać, jako miejsce gromadzenia materiałów wykorzystywanych na zajęciach językowych. Powstanie baza danych na kształt strony pokazanej na rys. nr 1, która będzie gotowym scenariuszem lekcji, do wykorzystania przy kolejnym omawianiu danego tematu lub w sytuacji awaryjnej, np. na zastępstwie. Materiały gromadzone na WIKI mają tę przewagę nad materiałami gromadzonymi na twardym dysku, że są one dostępne w każdym miejscu na świecie i z każdego komputera, który ma tylko dostęp do Internetu.

XXI wiek, to wiek innowacyjności. Nie bójmy się jej. To szansa dla nas nauczycieli na rozwój zawodowy, a dla naszych uczniów na naukę w ich naturalnym środowisku.